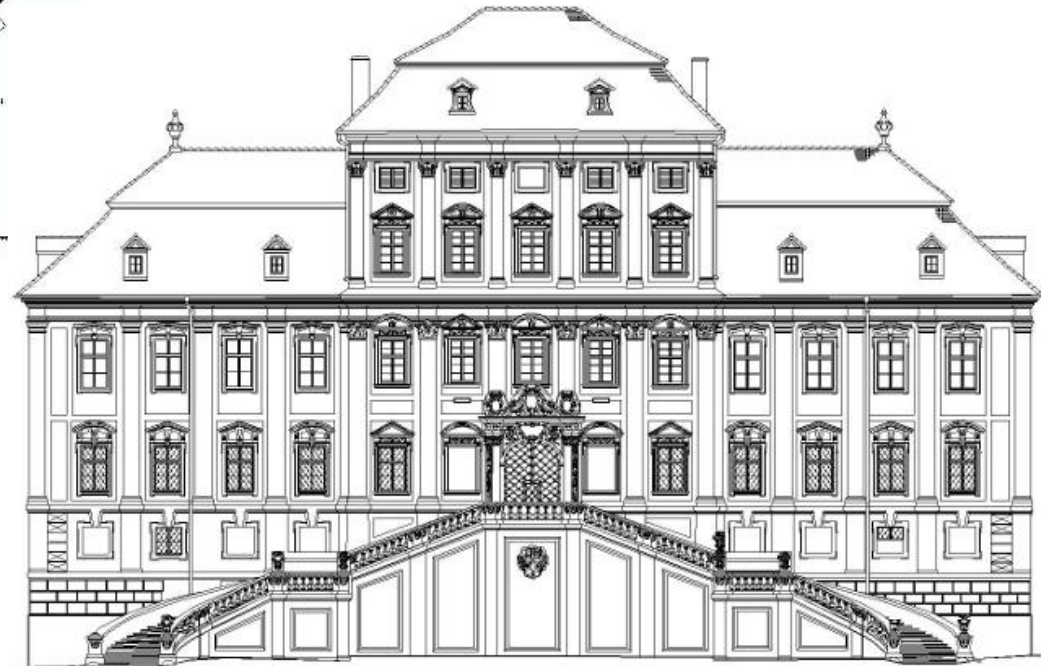
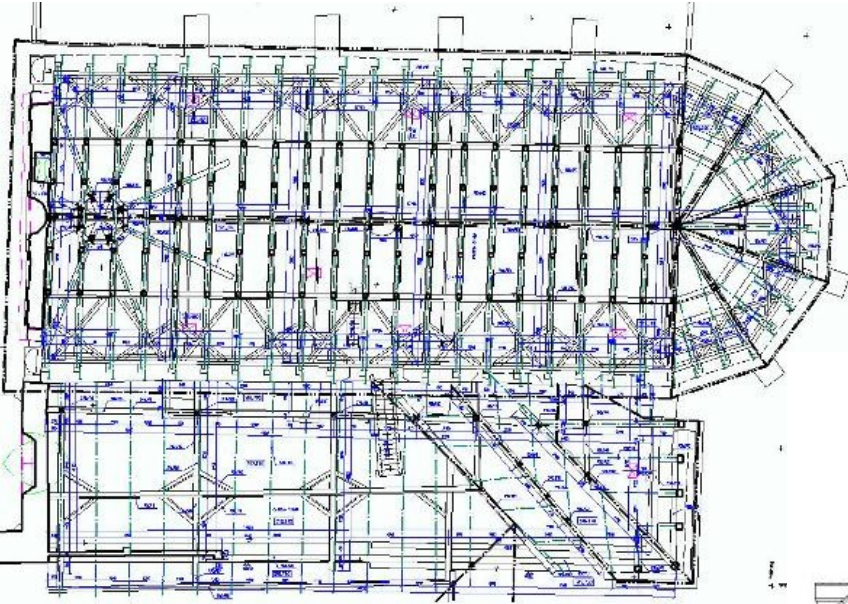

Průzkum a posouzení stavu staveb

- zaměření stávajícího stavu, při opravách exteriérů – zaměření fasád

Průzkum a posouzení stavu staveb

- **Technický stav stavby** – uspořádání stavby, stabilita střech (krovy), zdiva a konstrukcí (statický průzkum), vlhkost stavby – vzlínání, kondenzace, poruchy sítí, svody vody
– zjištění příčin poruch a degradace materiálů
- **Technický stav okolí stavby** – charakteristika okolí, dopravy, činnosti v okolí stavby,
- **Stavebně historický průzkum** – plánová dokumentace, dobová zobrazení, fotodokumentace

Průzkum zdiva a omítek

- přímá prohlídka stavby – technický stav zdiva a omítek, rozsah poškození, zaznamenání do plánu, stav výzdoby, nátěry
– pevnostní parametry omítek, soudržnost, zasolení, zavlhčení, biologické napadení, nevhodné novodobé zásahy
- stratigrafie povrchových úprav omítek – umělecká výzdoba, štuky, sgrafita, nástěnné malby
- fotodokumentace – celkové záběry (souvislosti), detaily, výzdoba, poruchy, místa odběrů vzorků
- **materiálový průzkum** – typ pojiva, typ plniva, příměsí, typ omítky, zpracování povrchu, vlastnosti zdiva – vztah omítky a zdiva,

Metody analýzy stavebních materiálů (omítky, zdivo)

1. fáze: **vizuální posouzení** stavebního materiálu – na objektu, subjektivní, zjišťuje se – barva, míra poškození, počet vrstev, salinita, vlhkost, porozita
2. fáze: **objektivní posouzení** pomocí fyzikálně-chemických metod, cílem je popis současného stavu (vlhkost, obsah solí, nasákavost, porozita) a složení malty (poměr mísení, druh pojiva, druh kameniva, granulometrie, přísady atd.)

Důležitá je **metodika odběru vzorků**

- proč se vzorek odebírá
- cílený odběr – výběr místa charakterizující vlastnost, kterou chceme zkoumat
- dostatečné množství vzorku (100 g, problém na historicky cenných stavbách)
- reprezentativní odběr vzorku (typický představitel materiálu)
- archivace zbylého množství vzorku
- fotodokumentace místa odběru vzorku + označení v půdorysu (výška odběru)

Vzor protokolu o odběru vzorku omítky

Objekt		Typ			
		Adresa objektu			
Zadavatel analýzy		Jméno, instiuce, adresa			
Označení vzorku		Číslo vzorku			
Vzorek odebral		Jméno, instituce, adresa			
Místo odběru	Popis místa odběru				
	Výška místa odběru				
	Poznámky				
Popis vzorku	Omítka	Zdící malta	Spárovací malta	Restaurátorský tmel	
	Kus	Drť	Barva	Hmotnost	
	Výkvěty	Vlhkost	Zjevná porozita	Poškození	
Cíl odběru					

Stanovení vlhkosti

- nejpresnější – gravimetrické stanovení (rozdíl hmotností vlhkého a vysušeného vzorku)
  - přístrojové – méně přesné – ovlivněno obsahem solí – měření odporu, vodivosti
  - **stanovení nasákavosti** – kusový soudržný materiál (stanoví se množství vody absorbované vysušeným materiálem za 24 h)
- In situ – stanovení pomocí Karstenových trubic

Testovací trubice pro vodorovné povrchy.

Testovací trubice pro svislé povrchy.

Průzkum malt

- **rozklad vzorku v kyselině** – stanovení poměru mísení (pouze pro křemenné kamenivo, živce, jíly; vápenec, dolomit – rozklad)
- **granulometrická analýza** – síťový rozbor, laserová difrakce – hmotnostní zastoupení zrn kameniva dle jejich velikosti
- **chemická analýza** – převod vzorku do roztoku (rozklad HCl), kvantitativní stanovení prvků (SiO_2 , CaO, MgO, Al_2O_3 , Fe_2O_3 , SO_3 , CO_2 ...); rentgenová fluorescenční analýza (XRF)
- **termická analýza (TG)** – hmotnostní úbytky při zahřívání – obsah vody, typ pojiva, obsah $\text{Ca}(\text{OH})_2$, CaCO_3 , CSH, CaSO_4 , ztráta žíháním...
- **rentgenová difrakční analýza (XRD)** – mineralogické složení, obsah skelné fáze
- **rtuťová porozimetrie** – porozita, distribuce pórů
- **mikroskopie elektronová (SEM) a optická** – mineralogické složení, mikrostruktura

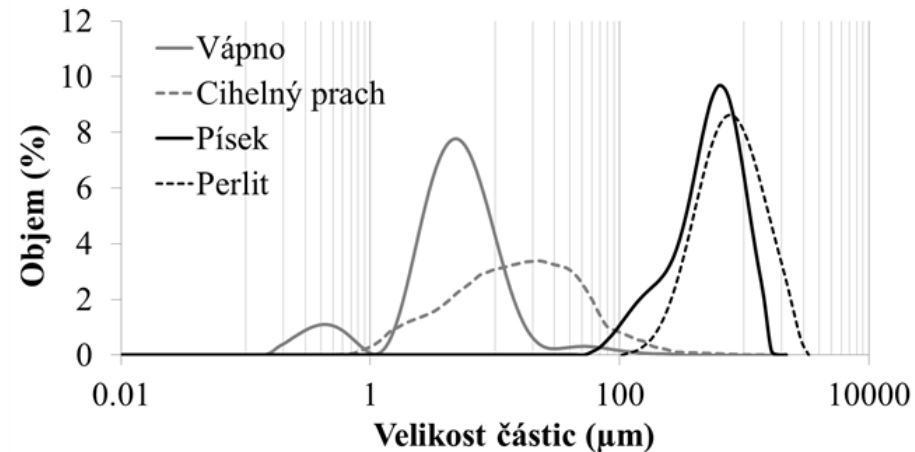
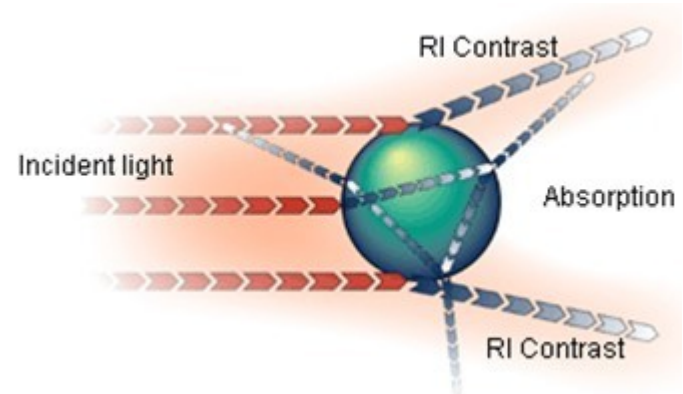
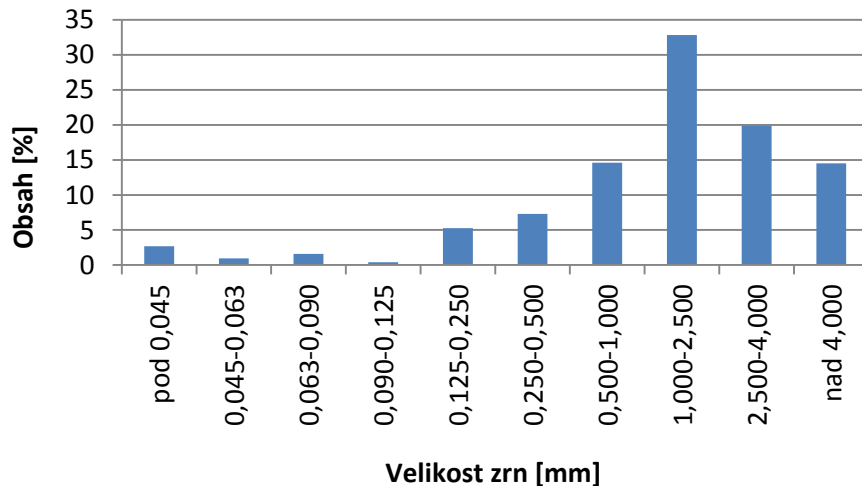
Granulometrická analýza

Sítový rozbor

Laserová difrakce

Granulometrie kameniva v maltě z hradu Cimburk

Velikost zrn [mm]	Obsah [%]
pod 0,045	2,69
0,045-0,063	0,94
0,063-0,090	1,59
0,090-0,125	0,39
0,125-0,250	5,26
0,250-0,500	7,29
0,500-1,000	14,60
1,000-2,500	32,83
2,500-4,000	19,90
nad 4,000	14,51

výpočet – D_{10} , D_{50} , D_{90}

Chemická analýza (XRF)

- umožňuje prvkovou analýzu pevných látek
- lze stanovit prvky od beryllia (4) po uran (92)
- příprava vzorku: rozemletí na analytickou jemnost
- typy vzorků

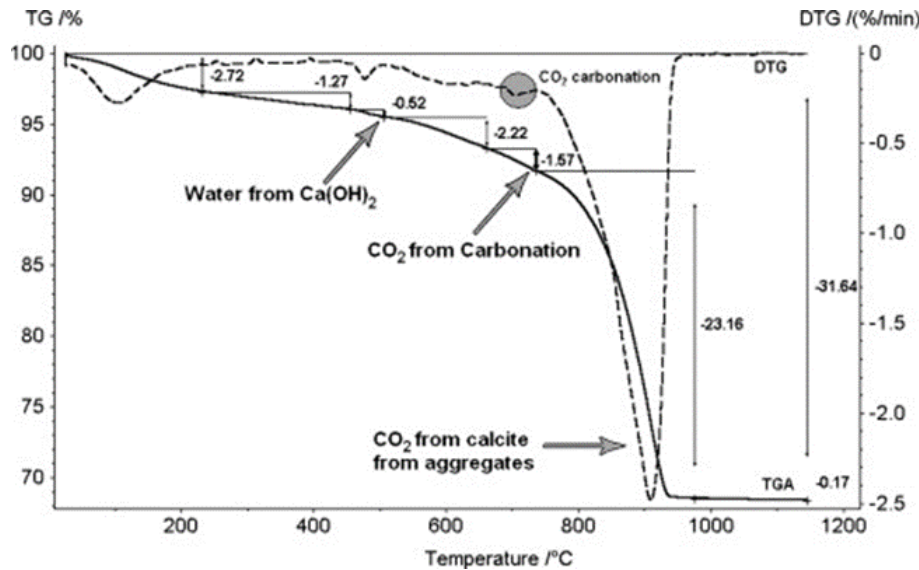

- tavené perly (referenční metoda)
tavení s LiBH_4 nebo LiBO_2
v poměru 1 : 15
- lisované tablety (alternativní metoda)
lisování s mikrokrystalickou celulóząou
v poměru 5 : 1

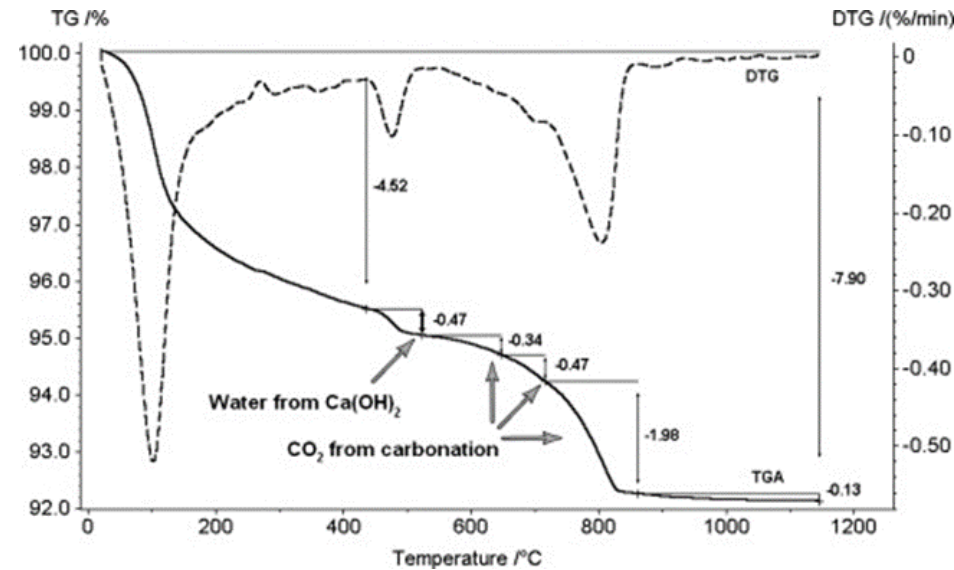

- kvalitativní analýza
- kvantitativní analýza – nutnost kalibrace (komparativní stanovení)

Termická analýza

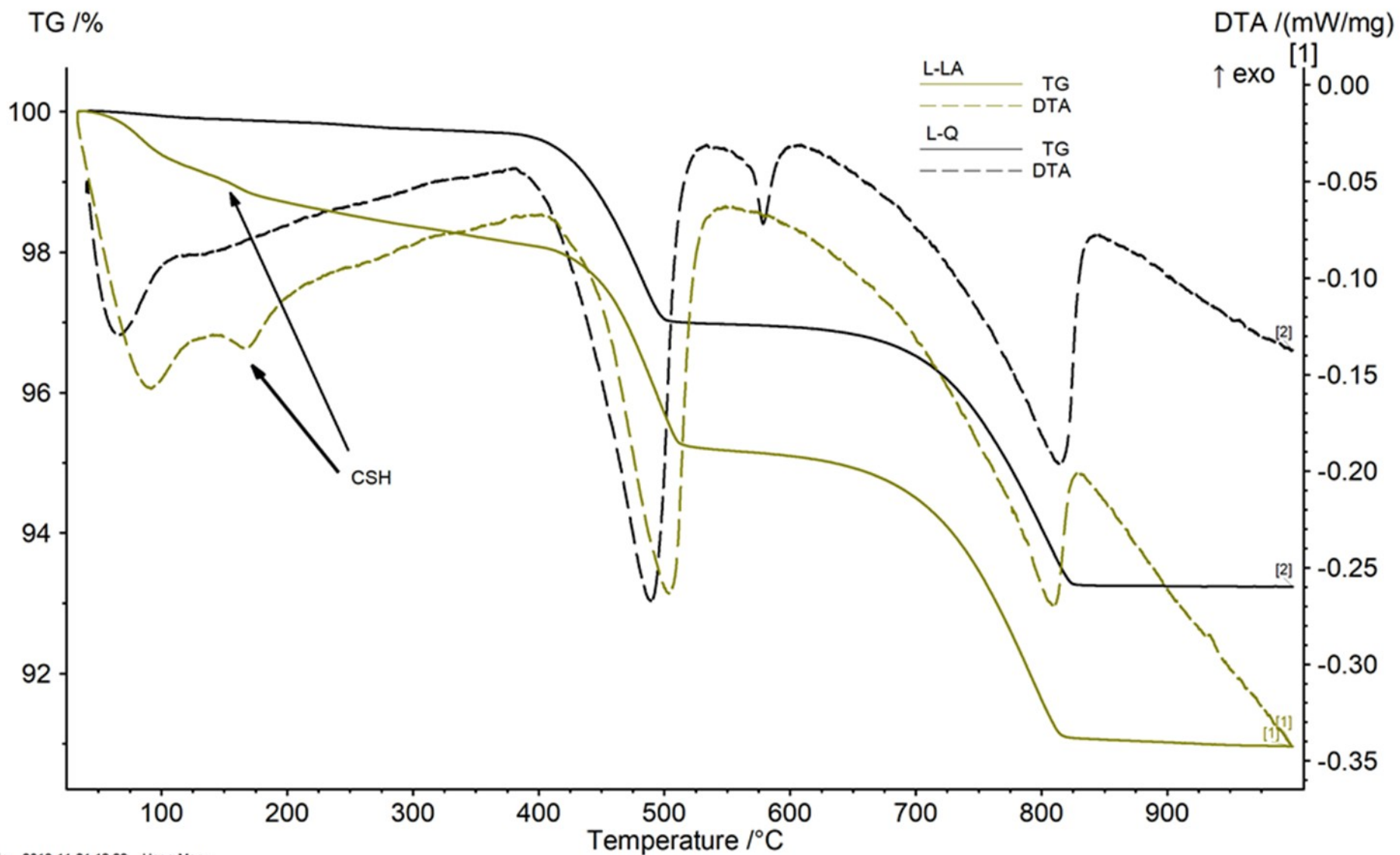
beton s vápencovým kamenivem

omítka s křemenným kamenivem

Rozlišení kameniva, obsah vody, Ca(OH)₂, CaCO₃, CSH, celková ztráta žháním, organické látky,

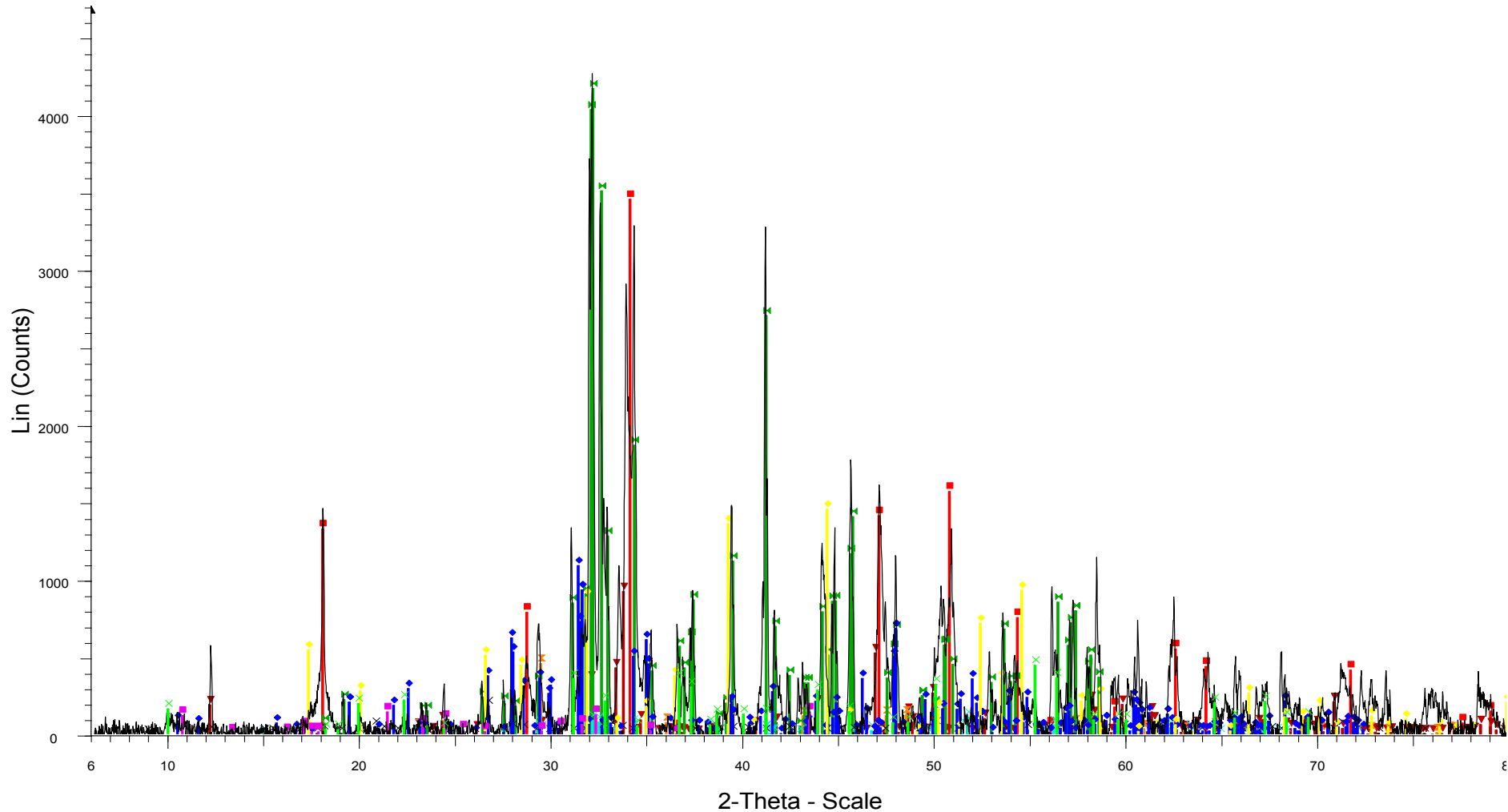
Termická analýza

Rentgenová difrakční analýza

- identifikace přítomnosti krystalických látek (mineralogie), kvalitativní i kvantitativní, amorfní látky neposkytují signál,
- Umístění signálů v difraktogramu nutno srovnat s databází minerálů.
- Ve většině případů charakterizace omítek lze tuto metodu vypustit.
- V běžných maltách lze identifikovat kalcit (CaCO_3), křemen (SiO_2), živce a jíly, v některých omítkách se vyskytuje sádrovec, a také hydromagnezit a brucit jako produkty karbonatace dolomitického vápna (v tomto případě je tato metoda vhodná až nezbytná).
- vhodná na analýzu kameniva (původ kameniva na základě obsahu doprovodných minerálů)

Rentgenová difrakční analýza

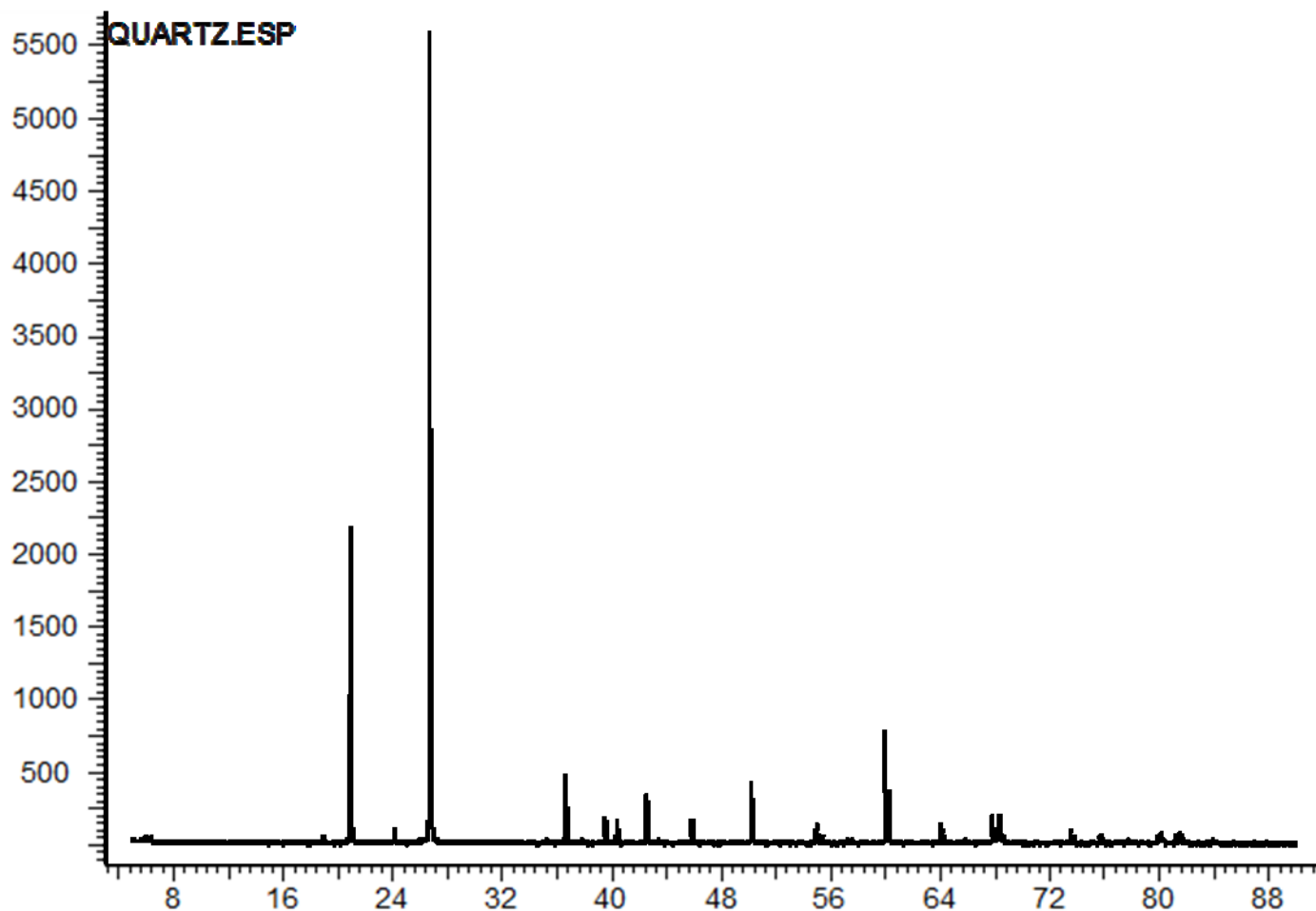

PR-AR 1200 - File: PR-AR 1200.raw - Type: 2Th/Th locked - Start: 6.000 ° - End: 79.99
Operations: Background 1.000,1.000 | Import

- Portlandite, syn - $\text{Ca}(\text{OH})_2$ - Hexagonal - 00-044-1481 (*) - Y: 26.28 % - d x by: 1. - WL
- Brownmillerite, Fe-rich - synthetic - $\text{Fe}_{1.33}\text{Al}_{0.67}\text{Ca}_2\text{O}_5$ - Orthorhombic - 01-089-2827 (
- Calcite, syn - CaCO_3 - Rhombo.H.axes - 00-005-0586 (*) - Y: 3.48 % - d x by: 1. - WL:
- Larnite, syn - Ca_2SiO_4 - Monoclinic - 00-033-0302 (*) - Y: 31.72 % - d x by: 1. - WL: 1.5
- Calcium Silicate - Ca_3SiO_5 - Monoclinic - 00-049-0442 (*) - Y: 0.85 % - d x by: 1. - WL:

- Gismondine - $\text{CaAl}_2\text{Si}_2\text{O}_8 \cdot 4\text{H}_2\text{O}$ - Monoclinic - 00-020-0452 (I) - Y: 1.41 % - d x by: 1. -
- Silicocarnotite - $\text{Ca}_5(\text{SiO}_4)_2\text{SO}_4$ - Orthorhombic - 01-070-1847 (C) - Y: 8.29 % - d x by:
- Katoite, syn - $\text{Ca}_3\text{Al}_2(\text{OH})_{12}$ - Cubic - 00-024-0217 (*) - Y: 11.07 % - d x by: 1. - WL: 1.
- Calcium Aluminum Silicate Hydrate - $\text{CaAl}_2\text{Si}_7\text{O}_{18} \cdot 1.7\text{H}_2\text{O}$ - Orthorhombic - 00-021-01
- Calcium Aluminum Oxide Sulfate Hydrate - $\text{Ca}_3\text{Al}_2\text{O}_6 \cdot \text{CaSO}_4 \cdot 13\text{H}_2\text{O} / 3\text{CaO} \cdot \text{Al}_2\text{O}_3 \cdot \text{Ca}$

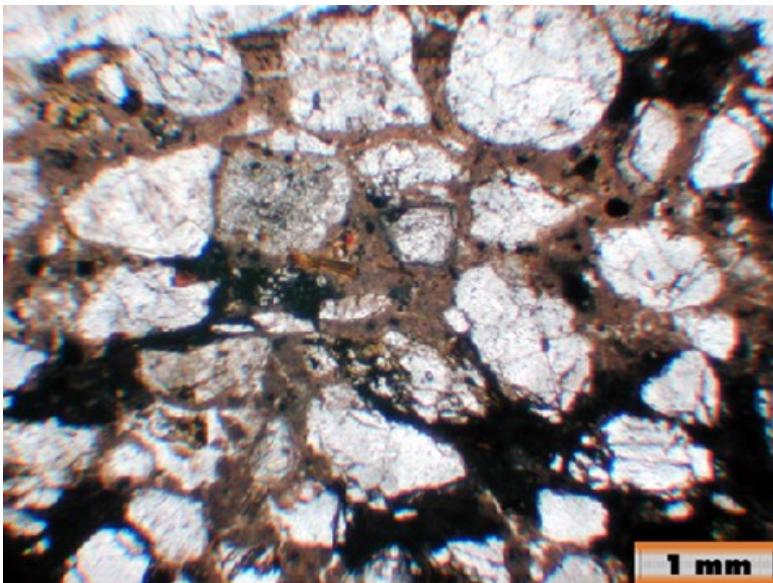
Rentgenová difrakční analýza

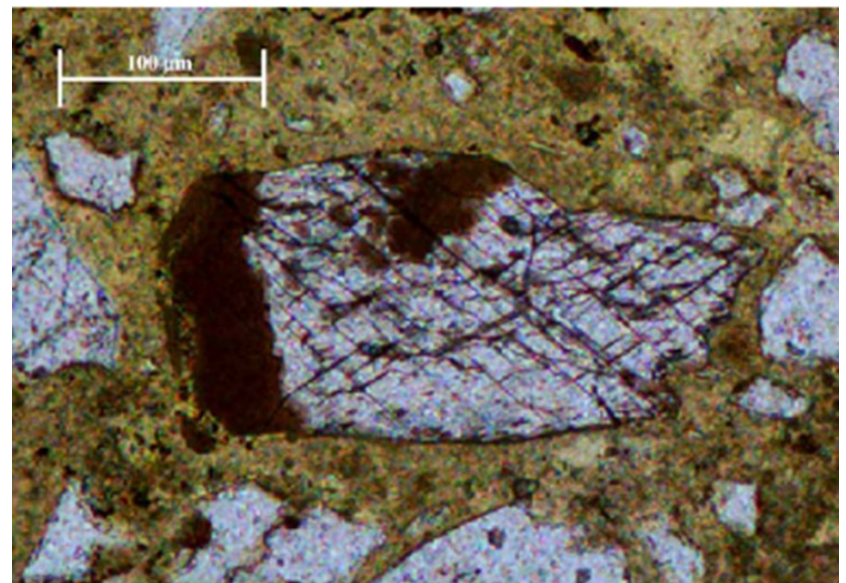
Mikroskopie optická

- optická mikroskopie – petrografická identifikace složek malt
- Při větších vzorcích a vyšší četnosti vzorků lze využít pro semikvantitativní složení malt.

Celkový pohled na mikrostrukturu malty – zvětšeno 3,2krát

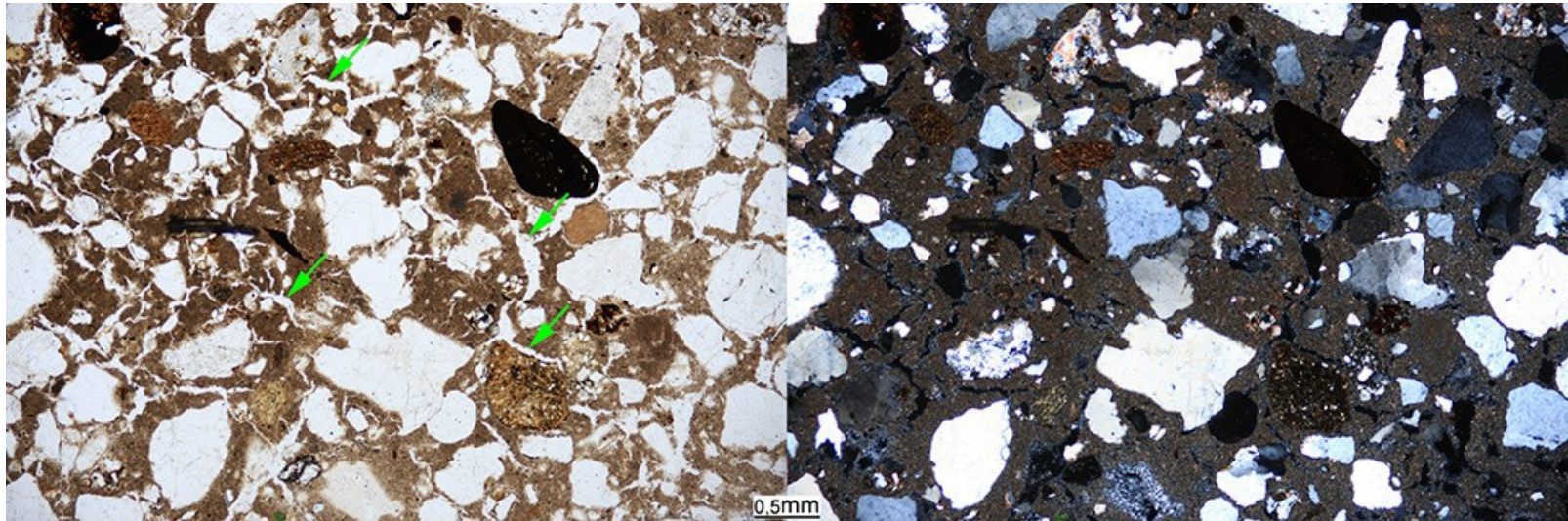

Zrno křemene a fragmenty zrn částečně vypáleného vápence

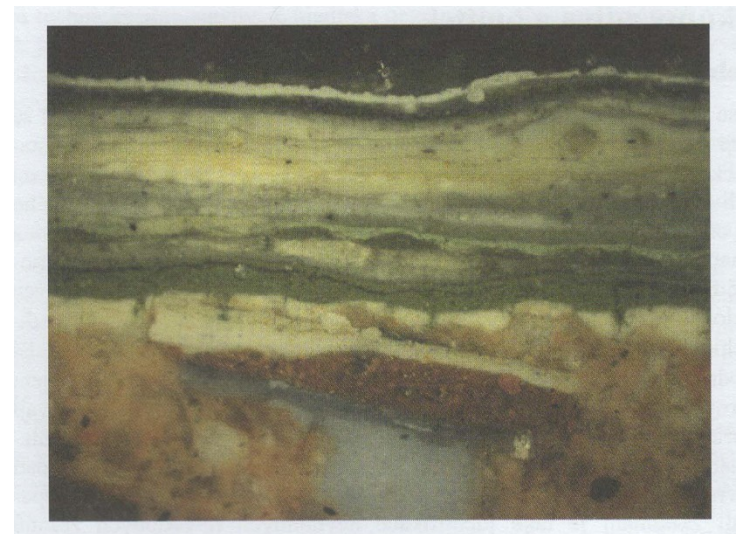
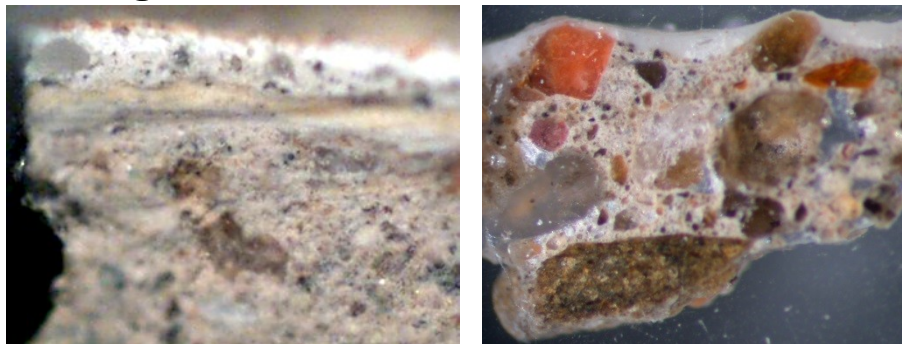

Mikroskopie optická

Mikrostruktura omítky

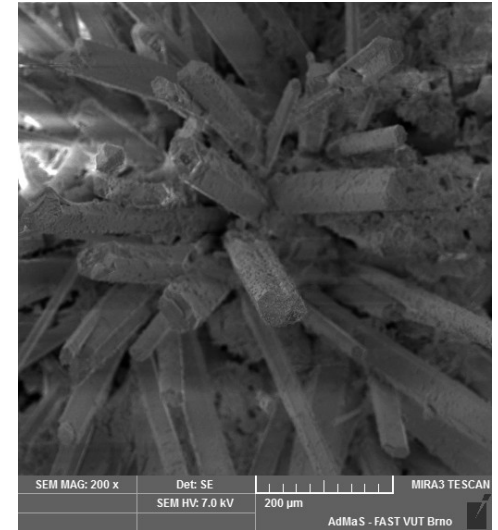
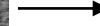
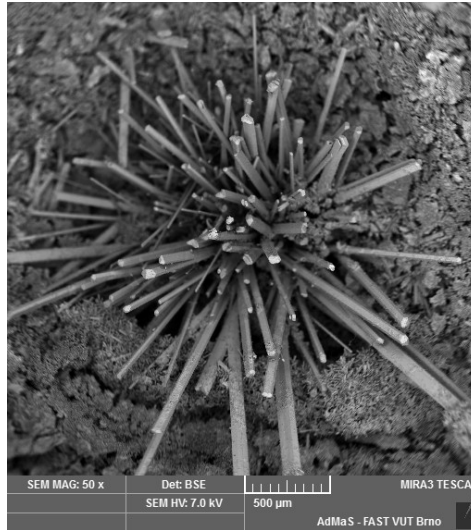

Stratigrafie: nátěr – omítka

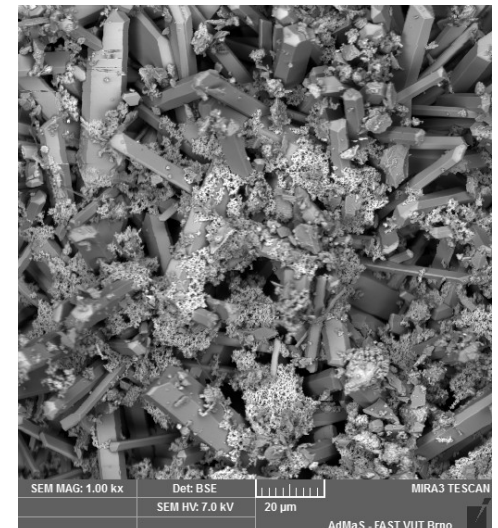
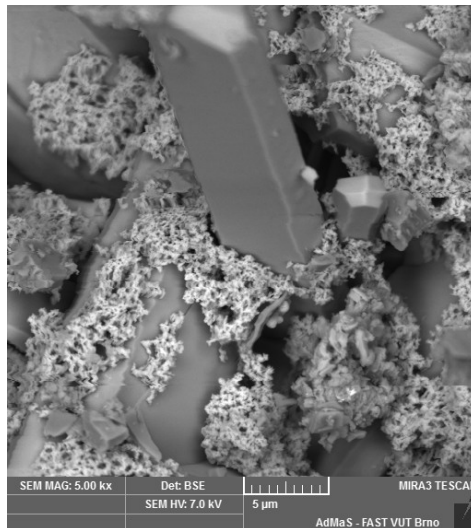

Od optické mikroskopie k elektronové mikroskopii

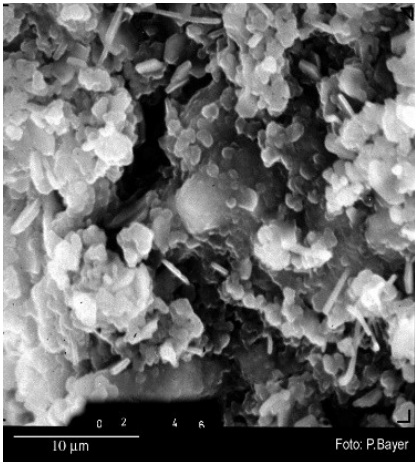
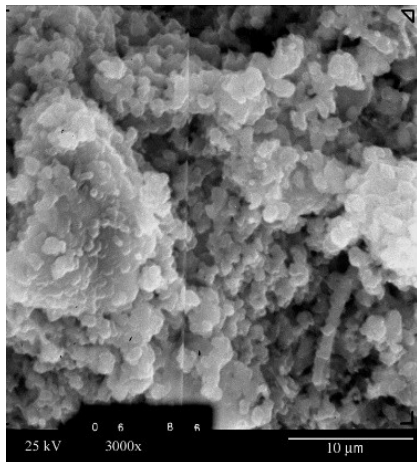
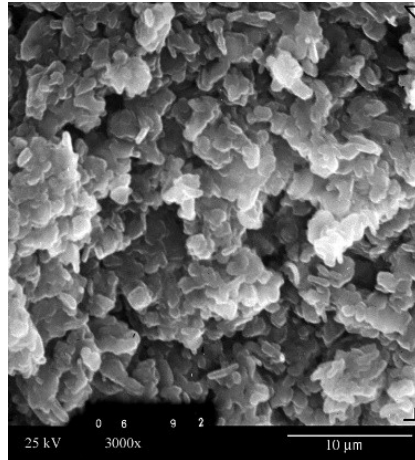
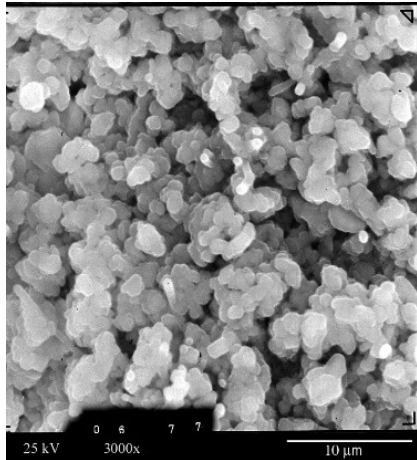

Krystaly sádrovce pokryté amorfním $\text{Fe}(\text{OH})_3$ při síranové korozi cementové omítky

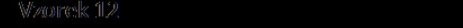
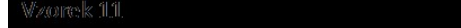
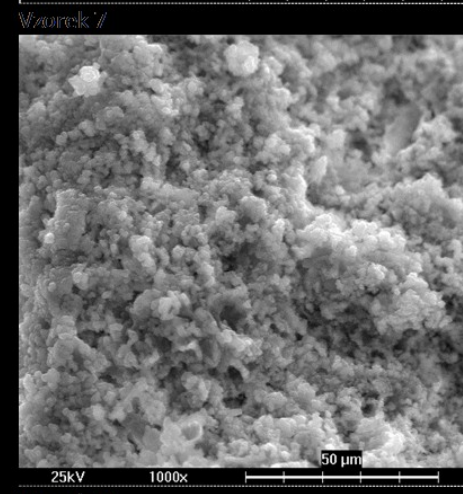
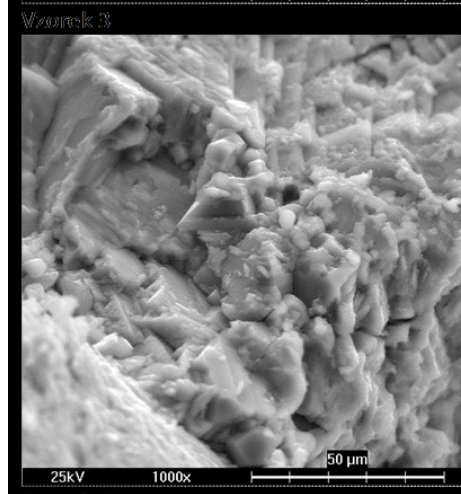
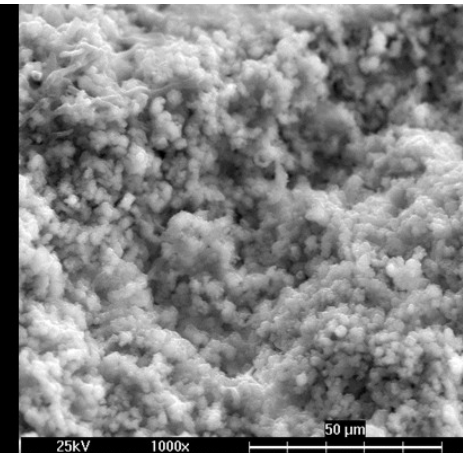
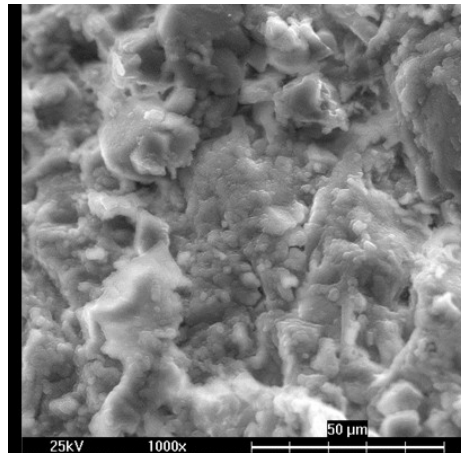

Elektronová mikroskopie

Vápenná malta s metakaolinem,
dřevním popelem, cihelným
prachem

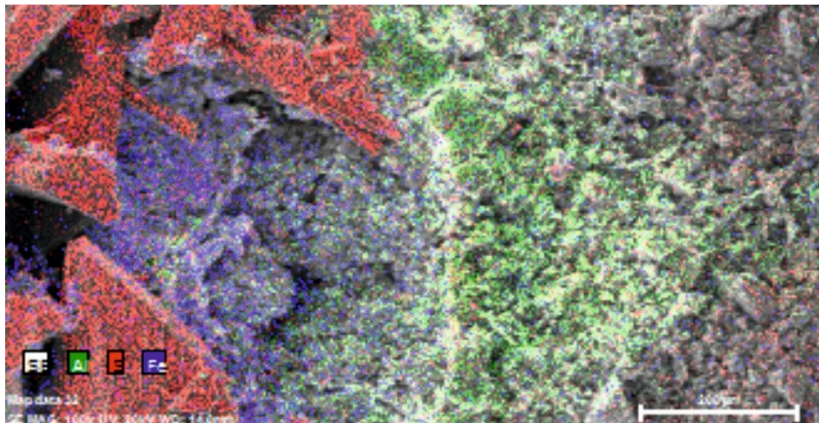

Vápenná malta – dolomitické
vápno

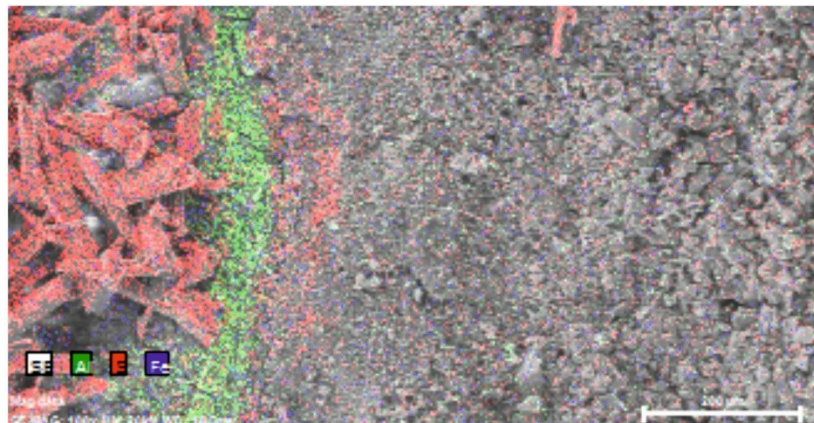

Elektronová mikroskopie + EDX sonda

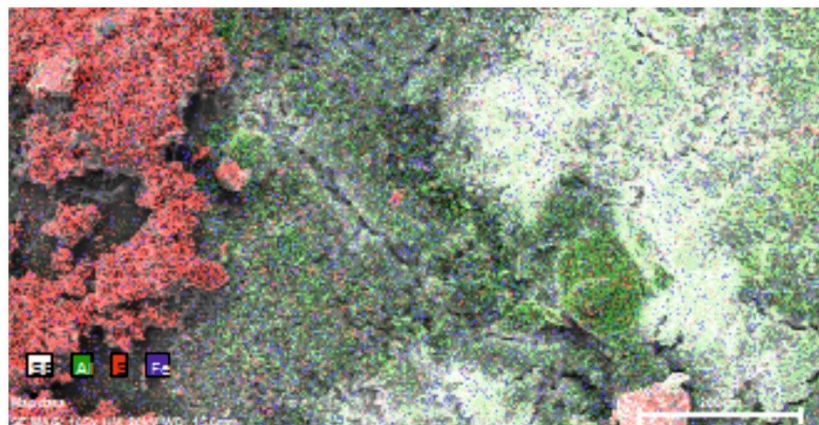
Distribuce prvků

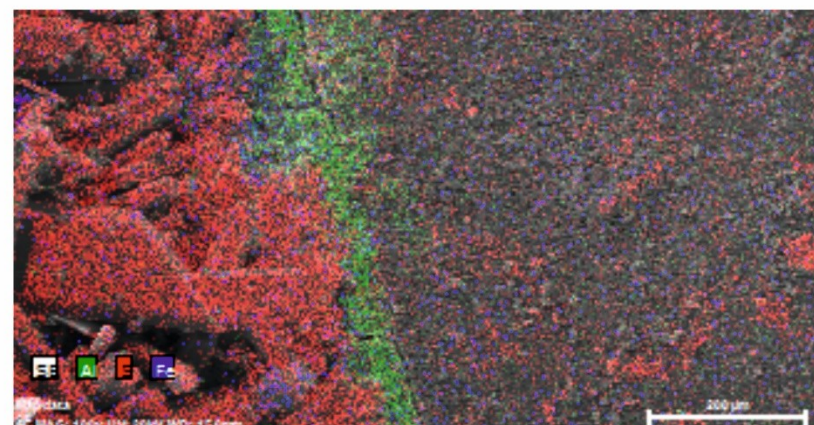
FA

SRS

MK

GL

Elektronová mikroskopie + EDX sonda

